

ПОЛІТИЧНА ПРОМОВА ЯК МОВЛЕННЄВИЙ ЖАНР ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Карпець Віталій

*здобувач першого(бакалаврського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Миرونюк Валентина

*кандидатка філологічних наук,
доцентка, завідувачка кафедри теорії
і методики журналістської творчості
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
м. Рівне, Україна*

Політика є основною складовою будь-якого суспільства, визначаючи місце держави на міжнародній арені та її відносини з іншими країнами. Спосіб, у який політичні лідери представляють свої ідеї, має значний вплив на імідж країни та на сприйняття її громадянами. Суб'єктом політичної промови передусім є політик.

Зауважимо, що під час публічних виступів політики намагаються переконати свою аудиторію в доцільності певних ідей та дій, використовуючи оригінальні пропозиції, аргументи та емоційний виклад. Вони спонукають виборців та законодавців до певних кроків чи прийняття відповідних законів. Такі виступи часто мають гостропубліцистичний характер, оскільки підтримуючи свою ідеологію, політичний діяч автоматично відкидає позицію конкурентів.

Колективний адресат, маючи власну політичну позицію, інтерпретує її зміст, виявляє або не виявляє згоду з її основними тезами. Поряд зі звичайною логікою, він сприймає не тільки логічно обґрунтовану інформацію, а й таку, «що має витоки в позасвідомих архетипах» [1, с.64]. У зв'язку з цим автор політичної промови обирає такі засоби (вербальні й невербальні), що впливають і на логіку, і на підсвідомість шляхом імітації колективних фонових знань [2, с.67]. Мета мовленнєвого впливу на масову свідомість – внесення змін до когнітивної структури слухачів (адресатів), щоб отримати відповідні зміни в їх поведінковій структурі.

Політична промова як жанр політичного дискурсу досліджена в різних аспектах. Так, науковці схарактеризували мовностилістичні (логічність, образність, емоційність) та лексичні (порівняння і зіставлення,

повторення певних ідеологем, okazіональні новоутворення, морально-етична антитеза, суспільно-політична лексика) ознаки політичної промови. Їх характерними семантико-стилістичними ознаками визначені антитеза й оксюморон.

Особливістю такого мовленнєвого жанру політичного дискурсу, як політична промова, є, з одного боку, вияв у тексті типових мовних ознак публіцистичного стилю (спрямованість на новизну, динамічність, інформаційність, синтез логізації та образності мовного вираження, закличність, переконливість, широке використання суспільно-політичної, емоційно забарвленої лексики та риторичних запитань, чіткої та суспільно популярний спосіб вираження думок) [1, с.67], а з іншого, – у ній яскраво виявляється індивідуальність мовної особистості політика.

Політична промова – це переважно монолог, метою якого є проінформувати або ж здійснити вплив на адресата (індивідуального або колективного). Вона як мовленнєвий жанр політичного дискурсу – це «заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ з позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами, перспективою політичних змін, який проголошують перед масовою аудиторією» ([1, с. 56]). Основна мета політичної промови – переконати адресата.

На нашу думку, під час публічної промови політик не лише повідомляє відповідну інформацію, а й здійснює мовленнєвий вплив на свого адресата. Як спосіб досягнення мети оратори використовують різноманітні засоби мовленнєвого впливу. Отже, у контексті порушеної проблеми доречно говорити про ефективність політичної комунікації та визначати її чинники.

Мовленнєвий вплив може бути як позитивним, так і негативним. Останній є виявом мовленнєвого насилля. Негативний мовленнєвий вплив В. Різун поділяє на явний (експліцитний) та прихований (імпліцитний) [1, с. 24]. Експліцитний презентує мовленнєва агресія як мовленнєва поведінка, що мотивована агресивним станом мовця, котрий відкрито послуговується вербальними та невербальними засобами для вираження неприязні, ворожості по відношенню до свого адресата. Імпліцитний же мовленнєвий вплив передбачає, що адресат внаслідок мовленнєвих дій адресанта змінює свою поведінку, емоційний стан, переконання, установки неусвідомлено [3, с. 159].

Питання мовленнєвого впливу стало об'єктом досліджень не лише лінгвістики, а й низки суміжних наук – психолінгвістики, соціолінгвістики, прагмалінгвістики, психології, риторики.

Досліджуючи мовленнєвий вплив у галузі політичної комунікації, учені виокремили раціональний та емоційно-суб'єктивний її аспекти, що

уможливило диференціацію таких понять, як персуазивність та сугестивність [3, с. 158]. Щодо першого, то зауважимо: існує чимало засобів мовленнєвої маніпуляції, спрямованих на презентацію відповідних подій у вигідному для певної людини або соціальної/політичної групи світлі (евфемізми, неологізми, метафори, повтори, дисфемізми, риторичні запитання, мовні кліше, прийоми аргументації). З-поміж основних лінгвопрагматичних функцій персуазивності В. Чернявська виокремлює такі, як-от: вплив за допомогою мовних засобів на свідомість адресата, на його світогляд, уявлення, зміна поведінки реципієнта в потрібному для мовця руслі. Персуазивний вплив дослідниця вважає вдалим, якщо реципієнт засвоїв цілі, наміри, значення повідомлення, перебуваючи в атмосфері реально усвідомлюваної свободи вибору. Отже, персуазивність – це раціональний аспект мовленнєвого впливу під час комунікації.

Щодо сугестивності як емоційного аспекту мовленнєвого впливу в галузі політичної комунікації, то передусім зауважимо, що «сугестія» – це емоційний складник мовленнєвого впливу, що діє на підсвідомість, емоції та почуття людини, які опосередковано забезпечують вплив на розум, волю, поведінку, сугестор намагається ввести адресата у певний стан, щоб спонукати до певних дій під час комунікативного акту, який полягає «в зміні конфігурації стандартних та індивідуальних ментальних схем під впливом інформації тексту» [3, с. 157]. Стійкість цих змін може бути різною: мінімальною, коли когнітивна система адресата швидко повертається в початковий стан, та максимальною, коли зміни, які виникли в структурі ментальних схем зберігаються тривалий період, впливаючи на поведінку адресата. Саме на останню розраховує В. Зеленський у промовах. Його ідеї закладають фундамент для довгострокових перспектив [3, с. 157].

Отже, політична промова – це заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ з позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами щодо перспективи політичних змін, метою якого є вплив на колективного адресата. Основною метою мовленнєвого впливу є корекція позиції адресата, його особистих інтересів та установок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Деренчук Н. Мовний портрет сучасного українського політика: дис. ... канд. філ. наук : 10.02.01. українська мова. Луцьк, 2018. 228 с.
2. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс. Текстуалізація реальності. Одеса : Чорномор'я, 2007. 156 с.
3. Сорокіна Л. Є. Мовленнєва маніпуляція та інші види мовленнєвого впливу: термінологічне розмежування понять. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика». 2014. № 8. С. 157–159.